

Editörden

Belediyelerin yerel halkın öz yönetimi niteliğine dönüştürülmesi, belediye hizmetlerinin geniş emekçi kitlelere de hizmetlerini götürme olanağını sağlayacağı gibi bu kitlelerin belediye yönetimine ve hizmetlere daha geniş ölçüde katılmaları ve böylece halkın belediye ile tümleşmesi gerçekleşmiş olabilir. Bu temel düzenlemeler yapılmadıkça, yerel halkın öz yönetimi biçimine dönüştürülmedikçe, belediyelerin, halk yararına girişimlerinde beklenen etkinliği sağlamalarına olanak yoktur.

Cevat GERAY

"Yerel Yönetimler: Nereye?" sayımızı, yakın zamanda yitirdiğimiz, ömrünü kalkınma ve yerel yönetim alanlarında toplumcu-halkçı anlayışların oluşturulması ve sürdürülmesine adayan, bu memleketin yetiştirdiği en kıymetli bilim insanlarından biri olan Sayın Cevat Geray Hoca'mıza ithaf ediyoruz. Cevat Hoca'yı ve temsil ettiği bilim yapma pratiğini, onun yakın dostu ve çalışma arkadaşı olan Sayın Ruşen Keleş ve Sayın Bilsay Kuruç Hocalarımızın anlatımları ile sizlere sunuyoruz. Cevat Hoca'nın ömrünü verdiği ve yılmadan hayata geçirmeye çalıştığı toplumcu kavrayış, günümüzde yerel yönetimler tartışması için yol göstericidir. Umuyoruz ki bu kavrayışların yeniden hayat bulacağı dönemler ve pratiklerle Cevat Hoca'nın anısını yaşatmak mümkün olur.

Yerel yönetimler, kentsel-kırsal mekanların ve buralarda gerçekleşen toplumsal ilişkilerin birincil siyasal aktörleri olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle yerel yönetimler, bir yandan iktisadi ve siyasal alandaki yeni düzenlemelerde diğer yandan ise kamu hizmeti fikrinde yaşanan radikal dönüşümde önemli bir eşiktir. Yerel yönetimler ekseninde yaşanan gelişmeler, toplumsal ilişkilerin çerçevesine dair çok daha derin ve kapsamlı bir dönüşümün göstergesidir.

Son yıllardaki hakim neoliberal gündem devletin dönüşümünü sermaye sınıfı lehine gerçekleştirmeye çalışırken yerel yönetimler bu dönüşümün önemli birimleri haline getirildiler.

Yerel yönetimler iktisadi, siyasi ve ideolojik olarak yeniden tanımlandılar. İktisadi olarak belediye hizmetlerinin şirketler üzerinden örgütlenmesi ya da taşeron ve güvencesiz çalışma biçimlerinin yerel yönetimlerde hakim hale getirilmesi gibi uygulamalar gündeme geldi. Siyasal olarak da yerel yönetimlerin düzenlenişi ve işlerliği yeniden tanımlandı. Bu dönüşümün ideolojik zemini ise yerelleşme ve yönetim tartışmaları ile inşa edildi. Bu süreç kamu hizmeti fikrini, bu hizmetin finansmanı, yönetimi, icracıları ve alıcıları açısından kökten değişime uğrattı.

Ulusal yönetim mekanizmalarının kılcal damarları olarak görülebilecek yerel yönetimler, neoliberal çerçeve içindeki bu “yerelleşme” uygulamaları ile bir yandan IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası finans örgütlerinin müdahalesine açıldı. Diğer yandan ise kentin ve kentsel yaşamın tüm alanları piyasalaştırılarak ortak kentsel yaşam yalnız iktisadi boyutta değil, toplumsal ve politik açıdan da parçalandı.

Yerel yönetimlerin iktisadi-politik dönüşümleri, ortak kentsel mekanların sermaye lehine gaspı, kentsel yaşam alanlarının AVM'ler gibi meta odaklı şekillerde yeniden kurulması, kentsel dönüşüm projelerinin yoksulların kent dışına sürülmesinin bir aracı haline getirilmesi ya da temel kentsel hizmetlerin (ulaşım, su, gaz vb.) piyasalaştırılması bu sürecin önemli sac ayaklarını oluşturdu.

Yerel yönetimlerin yaşadığı dönüşümü, dünyadaki neoliberal eğilimlerin güncel boyutları ve Türkiye kapitalizminin bu eğilimlerle ilişkileri bağlamında değerlendirdiğimiz sayımızda bu çok boyutlu dönüşüme ışık tutmayı ve onu pek çok açıdan ele almayı amaçladık. Bir yandan yerel yönetimlerde dönüşen çalışma koşulları, ücretler, istihdam biçimleri gibi görece “içsel” konuları ele aldık. Diğer yandan ise yerel yönetimler ve siyasi iktidar ilişkileri, Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşların yerel yönetimlere dönük düzenlemeleri ve bunun Türkiye'ye etkileri gibi “dışa dönük” konulara yer vermeye çalıştık.

Bu sayının ilk makalesi Süheyla Suzan Gökalp Alica'ya ait. Yerel yönetimler ve çevre ilişkisinin tartışıldığı yazıda Alica yerel yönetimlerin çevre yönetimi konusunda nasıl işlevlendirildiği ve görev sınırlarının nasıl düzenlendiğini inceliyor. Yazar, son yıllarda kentsel konular içinde oldukça kritik bir noktada bulunan çevre yönetiminin kentler için nasıl daha etkin hale getirilebileceği üzerine düşünmeye davet ediyor.

Sayımızın ikinci makalesinde Erdal Eroğlu ve Gülçin Tunç devletin yeniden ölçeklenmesi ve finansallaşma bağlamında yerel yönetimlerin mali etkinliklerinin değerlendirilmesine ışık tutuyorlar. Belediyelerin, altyapı yatırımlarıyla ve rant arttırıcı imar kararlarıyla sermayeye doğrudan ve dolaylı katkılarda bulunduğu- na işaret eden yazarlar Türkiye'de yerel yönetimlerin 1980 sonrası dönemde yeniden yapılandırılması tartışmalarını belediye kamu alımlarının, harcamalarının, finansmanının ve yükümlülüklerinin analiziyle ele alıyorlar.

İpek Özkal Sayan, “Türkiye’de Kamuda Taşeron İşçi İstihdamı: 696 Sayılı KHK’ya

İlişkin Bir Değerlendirme” başlıkla makalesinde belediyelerde taşeron istihdam konusunu ele alıyor. Taşeron işçilerin 2017’de kadroya geçirilme sürecinin öncesindeki ve sonrasındaki çalışma şartlarını inceleyen yazar, bu süreçteki sorun alanlarını işaret ederek tartışmaya açıyor.

Türkiye’de “ ‘Bölgesel Ekonomik Hoşnutsuzluk Endeksi’ ve Yerel Seçimler: Politik Makroiktisat Bağlamında Bir Analiz başlıklı makalelerinde Koray R. Yılmaz ve Demet Özmen Yılmaz, Türkiye’de yerel seçimlerde oy verme davranışları ile ekonomi politikaları arasındaki ilişkiyi ele alıyorlar. 2005-2018 dönemi için hesapladıkları “Bölgesel Ekonomik Hoşnutsuzluk Endeksi” sonuçlarına dayanarak, endekste düşüşün AKP’nin oy oranlarına geçtiğimiz yıllarda olumlu bir şekilde yansıdığı tespitini yapan yazarlar, hoşnutsuzluk endeksinde 2017 ve 2018 yıllarında görülen yükselişin iktidar partisinin oy oranlarını düşüreceği öngörüsünde bulunuyorlar.

Selçuk Ertan’ın belediyelerde işçi istihdamını kronolojik bir bakışla ele aldığı ve ilgili mevzuatı bu yönden incelediği makalesi, 1980’li yılların başından günümüze yerel yönetimlerde istihdamın dönüşen seyrini ve buna ilişkin düzenlemeleri sistematik bir veri seti olarak ortaya koyuyor. Bu veri setinin yerel yönetimler alanındaki çalışmalar için önemli bir kaynak oluşturacağı söylenebilir.

“Belediye İşçilerinin Ücret Düzeyleri: Pilot Bir Araştırma” başlıklı makale, sendikacılık deneyimini akademik üretime aktaran üç yazarın eseri: Özgün Millioğulları Kaya, Engin Sezgin, Mine Dilan Kıran. Makalede belediyelerde farklı istihdam biçimlerinde çalışan sendikalı işçilerin ücret düzeyleri ile sendikaya üyelik arasındaki ilişki inceleniyor. 11 işyerinden 33 sendika üyesinin altı aylık bordroları üzerinden yapılan analizde, istihdam türleri açısından ücret farklılığını belirleyen en önemli faktörün sendikal örgütlülük olduğu tespiti yapılıyor.

Bu sayıda yer alan bir diğer makale Nevzat Samet Baykal tarafından kaleme alınan “Suyun Metalaşması, Yerel Yönetimler ve Su Hakkı Mücadelesi”. Yerel yönetimler üzerinden suyun metalaşmasının tartışıldığı makalede, bir yandan metalaşma süreçlerinin nasıl işlediği ve belediyelerin bu süreçteki rolü ele alınıyor. Diğer yandan ise suyun metalaşmasına karşı gelişen hareketlerin temel talepleri olarak suyun yeniden belediyeleştirilmesi mücadeleleri eleştirel bir yaklaşımla tartışılıyor.

Erol Uğraş Öçal ise “Anayasa Mahkemesi Kararlarında Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı” başlıklı makalesinde, hükümetler tarafından Türkiye’nin de imzacısı olduğu yerel yönetimler özerklik şartına aykırı şekilde yapılan ve dava konusu olan düzenlemelerin Anayasa Mahkemesi tarafından nasıl değerlendirildiğini ele alıyor. Anayasa Mahkemesi’ne yapılan toplam sekiz başvurunun içerik analizinin yapıldığı çalışmada, söz konusu Şart’ın yüksek yargı tarafından nasıl kavradığı, yorumladığı ve yerel özerklik konusunda yeni bir yorumun mümkün olup olmadığı tartışılıyor.

Deđini bölümünde Erdem Tüfekçi, bu yıl ikincisi gerçekleştirilen Mülkiye Uluslararası İlişkiler Kongresi'ni değerlendiriyor. Tüfekçi, 15-16 Ekim 2018 tarihlerinde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde "Dönüşen Uluslararası Sistemde Devletlerin Dünyası" başlığı ile düzenlenen kongrenin, devlet ve devletin dönüşümüne dair pek çok farklı disiplinden gelen bakış açıları ile zenginleştiğini vurguluyor. Böylece kongrenin akademik tartışmalara önemli katkılar sağlama potansiyeli taşıdığına işaret ediyor.

Kitap Eleştirisi bölümünde ise Şulener Özkan Erdoğan, Sonay Bayramođlu'nun *Toplumcu Belediye-Nam-ı Diğer Belediye Sosyalizmi* kitabını inceliyor. Erdoğan kitabın temel tartışmalarını "toplumcu belediyecilik günümüzde mümkün müdür" sorusunu takiben irdeliyor. Kitabın, Türkiye'deki neoliberal belediyecilik uygulamalarının gittikçe ağırlaşan toplumsal sonuçlarına bir alternatifi göstermesi açısından önemli olduğunu vurgulayan yazar, onun asıl öneminin ise "toplumsal eşitsizliklerin giderilmesi üzerine düşünmek" konusundaki daveti olduğunu belirtiyor.

Bu sayımıza makale ve çalışmaları ile katkı veren tüm yazarlara ve hakemlere teşekkür ediyor, herkese keyifli okumalar diliyorum.

Prof. Dr. Gamze Yücesan-Özdemir